

**Κατευθυντήριες Οδηγίες για τα Αιτήματα Ασύλου
που στηρίζονται
στο Σεξουαλικό Προσανατολισμό και στην Ταυτότητα του Γένους**

Υπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες
Τμήμα Πολιτικής της Διεθνούς Προστασίας και Νομικών Γνωμοδοτήσεων
Διεύθυνση Υπηρεσιών Διεθνούς Προστασίας
Γενεύη
21 Νοεμβρίου 2008

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκδίδει κατευθυντήριες οδηγίες στο πλαίσιο της εντολής της, όπως αποτυπώνεται στο Καταστατικό του 1950, σε συνδυασμό με τα άρθρα 35 της Σύμβασης του 1951 και II του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

Αναλύοντας διεθνείς νομικές αρχές και σχετικά κείμενα οι Κατευθυντήριες Οδηγίες αποσαφηνίζουν το εφαρμοστέο δίκαιο και τα νομικά κριτήρια που αφορούν σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες με σκοπό την παροχή καθοδήγησης για το ζήτημα που πραγματεύονται. Ανώτατος στόχος είναι η ενίσχυση της προστασίας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο με την υιοθέτηση διεθνών προτύπων για την παρεχόμενη προστασία.

Οι κατευθυντήριες οδηγίες είναι δημόσια έγγραφα και απευθύνονται στις κυβερνήσεις, και ειδικότερα στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και στους νομοθέτες, στο δικαστικό σώμα, στους δικηγόρους και νομικούς, στους κριτές των αιτημάτων ασύλου και σε άλλους φορείς και εξωτερικούς συνεργάτες που χειρίζονται θέματα προστασίας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Περαιτέρω, παρέχουν κατευθύνσεις για τις παρεμβάσεις της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες σε θέματα προστασίας των προσφύγων. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ενθαρρύνει τα κράτη να ενσωματώσουν στην έννομη τάξη τους τις αρχές και τα πρότυπα που αποτυπώνονται στις κατευθυντήριες οδηγίες.

Ερωτήματα για ειδικότερες πτυχές των κατευθυντήριων οδηγιών απευθύνονται στο Τμήμα Πολιτικής της Προστασίας και Νομικών Γνωμοδοτήσεων της Διεύθυνσης Διεθνούς Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, στη Γενεύη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- I. Εισαγωγή
- II. Ανάλυση των ουσιαστικών προϋποθέσεων
 - A. Γενικά
 - B. Βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης
 - i. Νομοθεσία που ποινικοποιεί την ομοφυλοφιλική συμπεριφορά
 - ii. Ο φόβος μελλοντικών διώξεων
 - iii. Αποφεύγοντας τις διώξεις
 - iv. Όργανα δίωξης
 - v. Ο αιτιώδης σύνδεσμος («λόγω»)
 - Γ. Λόγοι δίωξης κατά τη Σύμβαση
 - Δ. Δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής
 - Ε. Βάρος της απόδειξης και αξιοπιστία (αξιολόγηση)
 - ΣΤ. «Επί τόπου» πρόσφυγες
- III. Συμπέρασμα

Ι. Εισαγωγή

1. Το σημείωμα αυτό παρέχει κατευθυντήριες οδηγίες για τους ισχυρισμούς ασύλου που σχετίζονται με το σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα του γένους. Οι διώξεις προσώπων λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού και της ταυτότητας του γένους δεν είναι νέο φαινόμενο. Όμως, μόλις πρόσφατα αυξήθηκε ο αριθμός των αιτημάτων ασύλου που υποβάλλονται από λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλους και τρανσέξουαλ¹. Καθίσταται επομένως αναγκαία αφενός η μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των κριτών των αιτημάτων ασύλου όσον αφορά στις ειδικότερες εμπειρίες των προαναφερόμενων αιτούντων άσυλο και αφετέρου η ενδεδειγμένη εξέταση των σχετικών νομικών ζητημάτων.

2. Στο πλαίσιο του προσφυγικού δικαίου, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική πρόοδος, τόσο σε εθνικό νομολογιακό όσο και σε ακαδημαϊκό επίπεδο, στην ανάλυση και στην ερμηνεία των εννοιών του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας του γένους. Η πρόοδος αυτή οφείλεται και είναι παράλληλη με τον αυξανόμενο αριθμό των δικαστικών αποφάσεων και τις νομικές εξελίξεις σε διεθνές (με τις αποφάσεις των οργάνων των ΟΗΕ που παρακολουθούν την εφαρμογή των συμβάσεων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου) και περιφερειακό επίπεδο². Αν και πρόκειται για τομέα του προσφυγικού δικαίου που αναπτύσσεται διαρκώς το παρόν σημείωμα επικεντρώνεται, *μεταξύ άλλων*, στις νομοθετικές εξελίξεις, εξετάζει τη διεθνή νομολογία στο πλαίσιο του προσφυγικού δικαίου και αναλύει τις διώξεις και τις κατασταλτικές πρακτικές, μνημονεύοντας κάποιες από τις θετικές πρακτικές που ανέπτυξαν τα κράτη με τις αποφάσεις που εξέδωσαν επί αιτημάτων ασύλου. Συμπληρώνει τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας για τη «Δίωξη λόγω γένους στο πλαίσιο ερμηνείας του άρθρου 1Α (2) της Σύμβασης του 1951 ή / και του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων», που εξακολουθούν να εφαρμόζονται στους ισχυρισμούς ασύλου που επικαλούνται γυναίκες και άντρες, που είναι λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι και τρανσέξουαλ.

3. Οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ μπορεί να υπομένουν σωματική, σεξουαλική και λεκτική βία και διακρίσεις από τις κρατικές αρχές, τις οικογένειές τους ή τις κοινότητες τους εξαιτίας της πραγματικής ή αποδιδόμενης ταυτότητας του γένους τους. Τούτο μπορεί να οφείλεται στα επικρατούντα πολιτισμικά και κοινωνικά πρότυπα, που δημιουργούν μισαλλοδοξία και προκαταλήψεις, ή στις εθνικές νομοθεσίες, που αντανακλούν αυτές τις στάσεις. Όταν οι προαναφερόμενες πράξεις κακοποίησης και διάκρισης δεν τιμωρούνται και/ή όταν είναι ποινικοποιημένος³ ο σεξουαλικός προσανατολισμός οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ αιτούντες άσυλο μπορεί να εμπίπτουν στον ορισμό του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

4. Κοινό στοιχείο των βιωμάτων πολλών αιτούντων άσυλο που είναι λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμ-

¹ Σημείωση της επιμελήτριας: Στη διεθνή βιβλιογραφία έχει επικρατήσει η συντομογραφία «LGBT» γι' αυτήν την κατηγορία προσώπων (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender).

² Για επισκόπηση της νομολογίας και της θεωρίας για τα δικαιώματα των λεσβιών, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ, συμπεριλαμβανομένων των παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, βλέπε International Commission of Jurists (ICJ), Sexual Orientation and Gender Identity in Human Rights Law: References to Jurisprudence and Doctrine of the United Nations Human Rights System, 3rd updated edition, 2007, ICJ, Sexual Orientation and Gender Identity in Human Rights Law: Jurisprudential, Legislative and Doctrinal References from the Council of Europe and the European Union, October 2007, και ICJ, Sexual Orientation and Gender Identity in Human Rights Law: References to Jurisprudence and Doctrine of the Inter-American System, July 2007.

³ Σε περισσότερα από 80 κράτη ισχύουν διατάξεις νόμων που απαγορεύουν ή ρυθμίζουν τις σεξουαλικές πράξεις που τελούνται με τη συναίνεση ενηλίκων του ίδιου φύλου. Πρόκειται για τους αποκαλούμενους «νόμους σοδομισμού». Κάποιοι απαγορεύουν συγκεκριμένες σεξουαλικές πράξεις ανεξάρτητα από το σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα του γένους, ενώ άλλοι απαγορεύουν μια σειρά σεξουαλικών πράξεων μεταξύ προσώπων που ίδιου φύλου. Σε τουλάχιστον επτά κράτη η τιμωρία για παρόμοιες πράξεις είναι η θανατική ποινή. Για περισσότερες πληροφορίες για τη σχετική νομοθεσία βλέπε International Gay and Lesbian Human Rights Commission (<http://www.iglhrc.org/site/iglhrc/>) και SodomyLaws.org (<http://www.sodomylaws.org/>).

φιφυλόφιλοι και τρανσέξουαλ είναι η ανάγκη να αποκρύπτουν κάποιες πτυχές και μερικές φορές μεγάλο μέρος της ζωής τους. Με τον τρόπο αυτό αντιμετωπίζουν τις πιέσεις της κοινωνίας, τη ρητή ή σιωπηρή διάκριση και εχθρότητα και/ή ποινικές κυρώσεις. Εξαιτίας αυτής της στάσης τους συνήθως δεν διαθέτουν στοιχεία αποδεικτικά της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους ή αδυνατούν να αποδείξουν παρελθούσες διώξεις που οφείλονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό τους, ειδικότερα εάν δεν τον προέβαλαν στις χώρες καταγωγής τους.

5. Σύμφωνα με τις *Αρχές της Yogyakarta που υιοθετήθηκαν το 2007 για την Εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Σεξουαλικό Προσανατολισμό και στην Ταυτότητα του Γένους*⁴ ο «σεξουαλικός προσανατολισμός» αναφέρεται στην ικανότητα του προσώπου να νοιώθει εσωτερική συγκινησιακή, συναισθηματική, και σεξουαλική έλξη για άτομα διαφορετικού ή ίδιου φύλου, ή περισσότερων του ενός φύλου και να διατηρεί με αυτά προσωπικές και σεξουαλικές σχέσεις. Η «ταυτότητα του γένους» αναφέρεται στη βαθύτερη και εσωτερική εμπειρία κάθε προσώπου όσον αφορά στο γένος, που μπορεί, χωρίς να είναι απαραίτητο, να αντιστοιχεί στο γένος που αποδίδεται κατά τη γέννηση, συμπεριλαμβανομένων της προσωπικής του αίσθησης για το σώμα και άλλων εκφράσεων, όπως είναι η ένδυση, η ομιλία και οι τρόποι⁵. Δικαστήρια διαφόρων χωρών έχουν αποφανθεί ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν αφορά μόνο στη συμπεριφορά ή σε μια σειρά σεξουαλικών πράξεων, αλλά επίσης στην ταυτότητα ενός προσώπου και στον τρόπο με τον οποίο αυτό επιδιώκει να την εκφράσει⁶.

6. Επειδή ο όρος «LGBT» τείνει να καθιστά τις λεσβίες αόρατες, δεν περιλαμβάνει αμφιφυλόφιλους και τρανσέξουαλ και μπορεί να θεωρηθεί προσβλητικός από πολλούς ομοφυλόφιλους και λεσβίες, στο παρόν σημείωμα σημαίνει τους «ομοφυλόφιλους». Αν και ο όρος «ομοφυλόφιλος» ή «γκέι» χρησιμοποιείται κάποιες φορές για να περιγράψει τόσο άνδρες όσο και γυναίκες που σε μόνιμη βάση εκφράζουν σωματική, συγκινησιακή και συναισθηματική έλξη για πρόσωπα του ίδιου φύλου, στο παρόν σημείωμα, ο όρος «ομοφυλόφιλος» αναφέρεται σε άνδρες, ενώ ο όρος «λεσβία» σε γυναίκες. Ο όρος «αμφιφυλόφιλος» χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα πρόσωπο που έλκεται σωματικά, συγκινησιακά και συναισθηματικά από άνδρες και γυναίκες. Παρότι δεν υπάρχει καθολικά αποδεκτός ορισμός του όρου «τρανσέξουαλ», στο παρόν σημείωμα ο όρος αναφέρεται σε άνδρες και γυναίκες των οποίων η ταυτότητα του γένους δεν ανταποκρίνεται στο φύλο τους. Ο όρος «τρανσέξουαλ» δεν παραπέμπει σε ειδικότερη μορφή σεξουαλικού προσανατολισμού και περιλαμβάνει πρόσωπα που έχουν αλλάξει φύλο (από θήλυ σε άρρεν ή από άρρεν σε θήλυ) με ή χωρίς χειρουργική επέμβαση και / ή ορμονική θεραπεία⁷.

⁴ Οι Αρχές της Yogyakarta για την Εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Σεξουαλικό Προσανατολισμό και στην Ταυτότητα του Γένους υιοθετήθηκαν το Μάρτιο του 2007: βλέπε σε http://www.yogyakartaprinciples.org/principles_en.pdf (στη συνέχεια αναφέρονται ως «Αρχές της Yogyakarta»). Οι αρχές αυτές αναπτύχθηκαν από το Διεθνές Δικαστήριο και τη Διεθνή Οργάνωση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και υιοθετήθηκαν ομόφωνα σε συνάντηση εμπειρογνομόνων που συγκλήθηκε στην Yogyakarta της Ινδονησίας από τις 6 έως τις 9 Νοεμβρίου 2006.

⁵ Βλέπε το προοίμιο και ειδικότερα τις παραγράφους 4 και 5 των *Αρχών της Yogyakarta*, ανωτέρω υποσημείωση 4.

⁶ Η δίωξη μπορεί να οφείλεται είτε στην ταυτότητα του γένους του ενδιαφερόμενου είτε σε πράξεις που σχετίζονται με αυτήν. Αν οι δεύτερες επισύρουν σκληρή τιμωρία «είναι σχεδόν απίθανο να απολαμβάνουν οι ομοφυλόφιλοι σεβασμό και μεταχείριση αξιοπρεπή». Βλέπε, *Refugee Appeal No. 74665*, 7 July 2004 (New Zealand Refugee Status Appeals Authority, (RSAA)), paras. 27, 129, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/42234ca54.html>. Βλέπε επίσης *Nasser Mustapha Karouni v. Alberto Gonzales, Attorney General*, No. 02-72651, 399 F.3d 1163 (2005), 7 March 2005 (US Court of Appeals, Ninth Circuit), at III[6], σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4721b5c32.html>, *Appellant S395/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs; Appellant S396/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs [2003] HCA 71*, 9 December 2003 (High Court of Australia), para. 81, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3fd9eca84.html>.

⁷ Για περισσότερους ορισμούς βλέπε για παράδειγμα *Gay & Lesbian Alliance Against Defamation, Media Reference Guide*, 7th edition, May 2007, σε http://www.glaad.org/media/guide/GLAAD_MediaRefGuide_7thEdition.pdf; Merriam-Webster OnLine Dictionary, σε: <http://www.merriam-webster.com/dictionary>.

II. Ανάλυση των ουσιαστικών προϋποθέσεων

A. Γενικά

7. Ο γενετήσιος προσανατολισμός του αιτούντα άσυλο μπορεί να σχετίζεται με τους ισχυρισμούς του για φόβο δίωξης που οφείλεται στον πραγματικό ή υποτιθέμενο σεξουαλικό προσανατολισμό του, που δεν είναι ή δεν φαίνεται να είναι σύμφωνος με τους ισχύοντες πολιτικούς, πολιτισμικούς και κοινωνικούς κανόνες⁸. Ο ορισμός του πρόσφυγα εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα χωρίς διάκριση φύλου, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας γένους, οικογενειακής κατάστασης ή άλλου καθεστώτος ή χαρακτηριστικού. Η εθνική νομοθεσία ορισμένων κρατών περιλαμβάνει ειδική αναφορά στο σεξουαλικό προσανατολισμό στον ορισμό του πρόσφυγα⁹.

8. Ο γενετήσιος προσανατολισμός αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της ταυτότητας του ανθρώπου, όπως και τα πέντε χαρακτηριστικά της ανθρώπινης ταυτότητας που αποτελούν τη βάση του ορισμού του πρόσφυγα: φυλή, θρησκεία, εθνικότητα, ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και πολιτικές πεποιθήσεις¹⁰. Στο πλαίσιο της Σύμβασης του 1951 οι ισχυρισμοί για το σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα του γένους ως λόγος φόβου δίωξης εντάσσονται στη «συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα». Όμως, ανάλογα με την περίπτωση μπορεί να συνδέονται και με άλλους λόγους φόβου δίωξης, κυρίως τα πολιτικά φρονήματα και τη θρησκεία. Η θέση αυτή έχει επιβεβαιωθεί από δικαστήρια και δικαστικά όργανα διαφόρων εννόμων τάξεων, όπως είναι η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Γαλλία, η Γερμανία, η Νέα Ζηλανδία, η Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ¹¹.

9. Αν και το διεθνές δίκαιο δεν αναγνωρίζει ρητά ότι αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα η ελευθερία του σεξουαλικού προσανατολισμού, τεκμαίρεται πλέον ότι οι ομοφυλόφιλοι, οι λεσβίες, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ δικαιούνται να απολαμβάνουν τα δικαιώματα του ανθρώπου σε βάση ισότητας με τους άλλους. Το Προοίμιο της Σύμβασης του 1951 επιβεβαιώνει την αρχή σύμφωνα με την οποία «οι άνθρωποι απολαύουν των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών άνευ διακρίσεως τινός». Την αρχή της μη διάκρισης εγγυώνται επίσης τα άρθρα 2 (1) και 26 του [Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα](#) και το [άρθρο 2 \(2\) του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα](#)¹². Οι Αρχές της Yogyakarta αποτυπώνουν τους νομικά δεσμευτικούς διεθνείς κανόνες για το σεξουαλικό προσανατολισμό, που απορρέουν από τα θεμελιώδη

⁸ Βλέπε παραγράφους 6 και 7 των [κατευθυντήριων οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη δίωξη λόγω γένους στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 1 Α \(2\) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#). Βλέπε επίσης Γνωμοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στο Δικηγορικό Σύλλογο του Τόκιο για τα Αιτήματα Ασύλου που στηρίζονται στο Σεξουαλικό Προσανατολισμό (στην αγγλική).

⁹ Βλέπε για παράδειγμα τη Σουηδική Νομοθεσία Αλλοδαπών (SFS 2005:716) Κεφάλαιο 4, Τμήμα 1. Βλέπε επίσης τις Οδηγίες του Σουηδικού Συμβουλίου Μετανάστευσης για την Εξέταση και την Αξιολόγηση των Αιτημάτων Ασύλου όπου η Δίωξη στηρίζεται στο Σεξουαλικό προσανατολισμό, 28.1.2002 (στην αγγλική).

¹⁰ Όπως ορίζεται στο άρθρο 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

¹¹ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε στη συνέχεια του παρόντος σημειώματος, το κεφάλαιο Γ που αναφέρεται στους λόγους δίωξης της Σύμβασης.

¹² Όπως επιβεβαίωσε η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων και η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού θεωρείται ότι προστατεύουν το σεξουαλικό προσανατολισμό οι διατάξεις περί απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω «φύλου» ή «άλλου καθεστώτος» του [Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων](#) και του [Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα](#) καθώς και το άρθρο 2 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Την ίδια ερμηνεία υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσον αφορά στο άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (απαγόρευση των διακρίσεων). Βλέπε επίσης την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου του Καναδά επί της υπόθεσης [Canada \(Attorney General\) v. Ward, \[1993\] 2 S.C.R. 689, 30 June 1993 \(Supreme Court of Canada\)](#) η οποία αναφέρεται στο Προοίμιο της Σύμβασης του 1951 [Για την απόδοση της απόφασης στην ελληνική βλέπε ΕΔΠΑ 1999, σελίδα 209, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2000], [Islam \(A.P.\) v. Secretary of State for the Home Department; R.. v. Immigration Appeal Tribunal and Another, Ex Parte Shah \(A.P.\) \[1999\] UKHL 20, 25 March 1999 \(United Kingdom House of Lords\)](#).

κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου¹³.

B. Βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης

10. Θεωρείται ότι η δίωξη εμπεριέχει σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων της απειλής κατά της ζωής ή της ελευθερίας, καθώς και άλλου είδους σοβαρές βλάβες, αξιολογούμενες υπό το φως των πεποιθήσεων, των συναισθημάτων και της ψυχοσύνθεσης του αιτούντα άσυλο¹⁴. Οι εξελίξεις του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου μπορεί να συνδράμουν τους κριτές των αιτημάτων ασύλου κατά τον καθορισμό της διωκτικής φύσης των διαφόρων μορφών βλάβης που μπορεί να βιώνει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού του¹⁵. Η κακοποίηση και οι διακρίσεις, όταν εκδηλώνονται σωρευτικά, μπορεί να συνιστούν δίωξη. Το στοιχείο της διάκρισης είναι συχνά κεντρικής σημασίας στους ισχυρισμούς των ομοφυλόφιλων, λεσβίων, αμφιφυλόφιλων και τρανσέξουαλ. Όμως, συχνά αποκαλύπτουν εμπειρίες σοβαρής σωματικής και, κυρίως, σεξουαλικής βίας. Κάθε περιστατικό κακοποίησης πρέπει να αξιολογείται ολιστικά, υπό το πρίσμα της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα καταγωγής και της στάσης που τηρείται όσον αφορά στο σεξουαλικό προσανατολισμό και στην ταυτότητα του γένους.

11. Η νομολογία των διεθνών και περιφερειακών δικαστηρίων και η νομική θεωρία επιβεβαιώνουν την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού¹⁶. Τα μέτρα διακριτικής μεταχείρισης μπορεί να εφαρμόζονται με βάση τη νομοθεσία ή / και τις κοινωνικές πρακτικές, και να επιφέρουν σειρά επιβλαβών αποτελεσμάτων. Οι διακρίσεις συνιστούν δίωξη όταν, μεμονωμένα ή σωρευτικά, έχουν κατ' ουσίαν επιζήμιες συνέπειες για τον ενδιαφερόμενο. Για παράδειγμα, τούτο μπορεί να συμβαίνει όταν σε ένα πρόσωπο της κατηγορίας που πραγματεύεται το παρόν σημείωμα κατ' επανάληψη δεν αναγνωρίζεται το δικαίωμα να έχει πρόσβαση στη ιδιωτική του ζωή ή στο χώρο εργασίας σε υπό κανονικές συνθήκες παρεχόμενες υπηρεσίες, όπως είναι η εκπαίδευση, η κοινωνική πρόνοια, η υγεία, και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη¹⁷. Όπως σημειώνεται στο Εγχειρίδιο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες:

Όταν τα μέτρα δυσμενούς διάκρισης δεν είναι καθαυτά σοβαρά, είναι ωστόσο δυνατό να προκαλούν δικαιολογημένο φόβο δίωξης, εάν προξενούν στη συνείδηση του εν λόγω προσώπου

¹³ Βλέπε *Αρχές της Yogyakarta*, ανωτέρω υποσημείωση 4.

Για περιφερειακά κείμενα που αντιμετωπίζουν ειδικότερα το ζήτημα του σεξουαλικού προσανατολισμού βλέπε Organization of American States, "Human Rights, Sexual Orientation, and Gender Identity," AG/Res. 2435 (XXXVIII-O/08), 3 June 2008, σε http://www.oas.org/dil/AGRES_2435.doc, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Απριλίου 2007 σχετικά με την ομοφοβία στην Ευρώπη. Βλέπε επίσης παράγραφο 7(g) της Σύστασης 1470 (2000) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, Το Καθεστώς των Ομοφυλόφιλων, των Λεσβίων και των Συντρόφων τους όσον αφορά στο Άσυλο και στη Μετανάστευση στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που καλεί μεταξύ άλλων τα κράτη μέλη «να συνεργάζονται στενότερα με την Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και τις εθνικές μη κυβερνητικές οργανώσεις, να προάγουν τις δράσεις συντονισμού και να επιβλέπουν συστηματικά την τήρηση των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων και των λεσβίων στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου».

¹⁴ Βλέπε για παράδειγμα, *HS (Homosexuals: Minors, Risk on Return) Iran v. Secretary of State for the Home Department* [2005] UKAIT 00120, 4 August 2005 (UK Asylum and Immigration Tribunal (AIT)), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47fdafe0.html>, για τις συνέπειες των διωκτικών πράξεων στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

¹⁵ Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, παράγραφοι 42 και 60. Για παράδειγμα, βλέπε επίσης, *Refugee Appeal No. 76152*, 8 January 2008 (New Zealand RSAA), para. 34, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47bd93cf2.html>: *Refugee Appeal No. 74665*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφοι 81 έως 123.

¹⁶ Για γενικότερη επισκόπηση βλέπε τις συλλογές της ICJ, ανωτέρω υποσημείωση 1. Βλέπε επίσης Michael O' Flaherty and John Fisher, "Sexual Orientation, Gender Identity and International Human Rights Law: Contextualizing the Yogyakarta Principles", *Human Rights Law Review*, Vol. 8, No. 2 (2008), pp. 207-48.

¹⁷ Βλέπε για παράδειγμα την απόφαση *Decision No. MA6-01580*, 12.1.2007 (Συμβούλιο Μετανάστευσης και Προσφύγων του Καναδά (IRB)), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/482457202.html>; *HS (Homosexuals: Minors, Risk on Return) Iran*, ανωτέρω υποσημείωση 14, παράγραφος 147.

συναισθήματα ανησυχίας και ανασφάλειας για το μέλλον του¹⁸.

12. Μπορεί επίσης να συνιστά δίωξη ο εξαναγκασμός απόκρυψης ή απάρνησης του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας γένους, που προκαλεί ή δεν καταπολεμά το κράτος¹⁹. Λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι και τρανσέξουαλ που ζουν με το φόβο της δημόσιας αποκάλυψης του σεξουαλικού προσανατολισμού τους συχνά τον αποκρύπτουν προκειμένου να αποφύγουν τις σοβαρές συνέπειες παρόμοιας έκθεσης, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων των αυστηρών ποινικών κυρώσεων, των αυθαίρετων εισβολών στις οικίες τους, της απόλυσής τους από την εργασία τους και της αποδοκιμασίας της κοινωνίας. Θεωρείται ότι οι ενέργειες αυτές συνιστούν διακρίσεις, παραβίαση του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, αλλά και του δικαιώματος της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης. Σύμφωνα με την ερμηνεία των *Αρχών της Yogyakarta*:

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, ανεξάρτητα από το σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα του φύλου. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει και την έκφραση της ταυτότητας ή της προσωπικότητας με την ομιλία, τη συμπεριφορά, την ενδυμασία, τα σωματικά χαρακτηριστικά, την επιλογή του ονόματος, ή οποιοδήποτε άλλο μέσο, καθώς και την ελευθερία κάθε προσώπου να αναζητεί, να λαμβάνει και να διαδίδει πληροφορίες ή ιδέες, κάθε είδους, συμπεριλαμβανομένων, όσον αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα, του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητα του γένους, με οποιοδήποτε μέσο και ανεξάρτητα από όρια²⁰.

13. Οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ μπορεί να αδυνατούν να συνάψουν ουσιαστικές σχέσεις όντας αναγκασμένοι να ζουν σε κατά συνθήκη γάμους ή να βιώνουν ιδιαίτερη πίεση για να τελέσουν γάμο. Μπορεί να φοβούνται ότι η κοινή γνώμη τους χαρακτηρίζει λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλους και τρανσέξουαλ λόγω της αποτυχίας του γάμου. Κοινωνικοί, πολιτισμικοί και άλλοι περιορισμοί που τους επιβάλλουν να παντρεύονται πρόσωπα του αντίθετου φύλου μπορεί να έχουν ως συνέπεια την παραβίαση του δικαιώματος σύναψης γάμου με πλήρη και ελεύθερη συναίνεση και του δικαιώματος για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής²¹. Παρόμοια κοινωνική πίεση μπορεί να κλιμακώνεται πέρα από τις γενικές προσδοκίες της κοινωνίας και να συνιστά δίωξη, δεδομένου ότι οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ μπορεί να

¹⁸ Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 15, Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, παράγραφοι 54-55.

Βλέπε επίσης *National Coalition for Gay and Lesbian Equality and Another v Minister of Justice and Others*, 1998 (12) BCLR 1517 (CC), 9.10.1998 (Συνταγματικό Δικαστήριο Νοτίου Αφρικής), παράγραφος 113, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48246cf72.html>.

¹⁹ Βλέπε για παράδειγμα, *RRT Case No. 071818233* [2008] RRTA 62, 15 February 2008 (Refugee Review Tribunal (RRT) of Australia), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/484552e22.html>.

²⁰ Αρχές της Yogyakarta, ανωτέρω υποσημείωση 4, το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης (Αρχή 19). Η απαίτηση να αποκρύπτει κάποιο πρόσωπο το σεξουαλικό του προσανατολισμό ή την ταυτότητα του γένους του παραβιάζει επίσης το δικαίωμα της καθολικής απόλαυσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου (Αρχή 1), το δικαίωμα στην ισότητα και στην απαγόρευση των διακρίσεων (Αρχή 2), το δικαίωμα της αναγνώρισης ενώπιον του νόμου (Αρχή 3) και το δικαίωμα συμμετοχή στη δημόσια ζωή (Αρχή 25). Βλέπε επίσης την από 27.7.1999 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επί της υπόθεσης *Smith and Grady v. United Kingdom*, Προσφυγές Nos. 33985/96 and 33986/96, (<http://www.unhcr.org/refworld/docid/47fdfac80.html>): το Δικαστήριο σημείωσε ότι «δεν αποκλείει να συνιστά επέμβαση στην ελευθερία έκφρασης η σιωπή που επιβλήθηκε στους προσφεύγοντες για το σεξουαλικό τους προσανατολισμό, σε συνδυασμό με την συνεπαγόμενη και συνεχή ανάγκη για προσοχή, διακριτικότητα και μυστικότητα με τους συναδέλφους τους, τους φίλους και τους γνωστούς τους για το θέμα αυτό λόγω της πολιτικής του Υπουργείου Άμυνας» (παράγραφος 127 της απόφασης).

²¹ Βλέπε το άρθρο 23 παρ. 3 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων «Κανένας γάμος δεν θα τελείται χωρίς την ελεύθερη και πλήρη συγκατάθεση των μελλοντικών συζύγων». Το άρθρο 16 παρ. β της Σύμβασης του ΟΗΕ για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών ορίζει μεταξύ άλλων ότι τα συμβαλλόμενα κράτη διασφαλίζουν στις γυναίκες «το ίδιο δικαίωμα να επιλέγουν ελεύθερα σύζυγο και να συνάπτουν γάμο μόνο με την ελεύθερη και πλήρη συναίνεσή τους» (N. 1342/1983, ΦΕΚ 39, τ. Α'). Βλέπε επίσης το άρθρο 12 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: «Άμα τη συμπλήρωσει της ηλικίας γάμου, ο άνήρ και η γυνή έχουν το δικαίωμα να συνέρχονται εις γάμον και ιδρύωσιν οικογένειαν συμφώνως προς τους διέποντας το δικαίωμα τούτο εθνικούς νόμους».

βιώνουν παρόμοιες πιέσεις διαφορετικά από τους ετεροφυλόφιλους²².

14. Τα αιτήματα ασύλου των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ αποκαλύπτουν συχνά ότι εκτίθενται σε σωματική και σεξουαλική βία, σε εκτεταμένες περιόδους κράτησης, σε ιατρική κακοποίηση, σε απειλές εκτέλεσης και εγκλήματα τιμής. Πρόκειται για πράξεις κακοποίησης και πρόκλησης βλάβης τόσο σοβαρές ώστε συνιστούν δίωξη κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951. Εμπίπτουν στην έννοια των βασανιστηρίων²³ σοβαρές μορφές οικογενειακής και κοινοτικής βίας, βιασμοί και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας, ειδικότερα εάν εκδηλώνονται σε συνθήκες κράτησης. Οι πράξεις αυτές παραβιάζουν το δικαίωμα στη ζωή, στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια, καθώς και το δικαίωμα στην ελευθερία από τα βασανιστήρια ή τη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση, που προστατεύουν διάφορα διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ μπορεί επίσης να βιώνουν ηπιότερης μορφής σωματική και ψυχολογική βλάβη, συμπεριλαμβανομένων της παρενόχλησης, των απειλών για πρόκληση βλάβης, της εξύβρισης, του εκφοβισμού και της ψυχολογικής βίας που μπορεί να συνιστούν δίωξη, ανάλογα με τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης και τις επιπτώσεις για τον ενδιαφερόμενο.

15. Παρότι εντοπίζονται πολλά κοινά στοιχεία στις μορφές βίας και στις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αντιμετωπίζουν οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ, επιβάλλεται η διάκριση μεταξύ των τεσσάρων ειδικότερων υπο-ομάδων. Οι λεσβίες αντιμετωπίζουν επιβλαβή συμπεριφορά λόγω της αλληλεπίδρασης του σεξουαλικού τους προσανατολισμού με το φύλο, δεδομένου ότι γενικά η θέση της γυναίκας στην κοινωνία είναι λιγότερο ισχυρή από αυτή των αντρών²⁴. Πολύ περισσότερο από τους ομοφυλόφιλους άντρες οι λεσβίες μπορεί να αισθάνονται υποχρεωμένες να συμμορφώνονται με τις οικογενειακές και κοινωνικές προσδοκίες, για παράδειγμα να παντρεύονται με πρόσωπα του αντίθετου φύλου. Σε κοινωνίες όπου οι γυναίκες θεωρούνται πρωτίστως σύζυγοι (των ανδρών) και μητέρες, οι λεσβίες μπορεί να είναι απομονωμένες και αόρατες. Γενικά, σε σχέση με τους ομοφυλόφιλους άντρες κινδυνεύουν περισσότερο από τις επιβλαβείς πράξεις των κρατικών φορέων δίωξης, συμπεριλαμβανομένων των αντεκδικητικών πράξεων που τελούν οι πρώην σύντροφοί τους ή σύζυγοί τους. Συχνά, στις χώρες τους έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε άτυπα συστήματα προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των οργανωμένων δομών υποστήριξης.

16. Οι τρανσέξουαλ είναι ακόμη μικρότερη ομάδα και συχνά βιώνουν ιδιαίτερες διώξεις, που μπορεί να αφορούν, για παράδειγμα, στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη ή στον αυξημένο κίνδυνο έκθεσης σε βλάβη στην περίπτωση που η ταυτότητα του γένους τους δεν είναι νομικά αναγνωρισμένη (όταν, για παράδειγμα, αδυνατούν να αλλάξουν το όνομα και το φύλο τους στο ληξιαρχείο). Ο προαναφερόμενος κίνδυνος μπορεί να εκδηλωθεί όταν ο τρανσέξουαλ υποχρεωθεί να επιδείξει ενώπιον των αρχών έγγραφα ταυτότητας και η εμφάνισή του δεν ανταποκρίνεται στο φύλο που αναφέρεται σ' αυτά. Ειδικότερα, κάποιος που επιδιώκει να αλλάξει ή έχει ήδη αλλάξει φύλο μπορεί να χαρακτηρίζεται προκλητικός σύμφωνα με τις επικρατούσες αντιλήψεις των ρόλων των φύλων.

²² Βλέπε για παράδειγμα, *SZANS v. Minister for Immigration* [2004] FMCA 445, 13.8.2004 (Federal Magistrates' Court of Australia), σε <http://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/FMCA/2004/445.html>.

²³ Βλέπε επίσης, *HS (Homosexuals: Minors, Risk on Return) Iran*, ανωτέρω υποσημείωση 14, παραγράφους 57, 134. Βλέπε επίσης UN Human Rights Council, "Promotion and Protection of All Human Rights, Civil, Political, Economic, Social and Cultural rights, including the Right to Development, Report of the Special Rapporteur on Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment", A/HRC/7/3, 15.1.2008, παράγραφοι 34 έως 49, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47c2c5452.html>.

²⁴ Βλέπε *Amare v. Secretary of State for the Home Department* [2005] EWCA Civ 1600, 20 December 2005 (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας): παρότι το Δικαστήριο απέρριψε την έφεση για άλλους λόγους έκρινε ότι «ο συνδυασμός της διάκρισης κατά των γυναικών και της διάκρισης κατά των ομοφυλόφιλων αποτελεί ιδιαίτερα δηλητηριώδες μείγμα που εν δυνάμει ενέχει κίνδυνο δίωξης», παρ. 17, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47dfb5b0.html>. Βλέπε επίσης *RRT Case No. 071862642* [2008] RRTA 40, 19.2.2008 (RRT of Australia), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4811a7192.html>.

ι. Νομοθεσία που ποινικοποιεί την ομοφυλοφιλική συμπεριφορά

17. Οι διατάξεις ποινικών νόμων που απαγορεύουν τις συναινετικές ομοφυλοφιλικές σχέσεις δύο ενηλίκων ιδρύουν διακρίσεις και παραβιάζουν το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή²⁵. Η ισχύς παρόμοιων διατάξεων, ανεξάρτητα από την εφαρμογή τους και τη σοβαρότητα των ποινών που προβλέπουν, μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στη δυνατότητα των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ να απολαμβάνουν τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου²⁶. Ακόμη και όταν οι ομοφυλοφιλικές πρακτικές δεν ποινικοποιούνται με ειδικές διατάξεις, για την αξιολόγηση των σχετικών αιτημάτων ασύλου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη άλλοι κανόνες δικαίου που απαγορεύουν «τις παρά φύσει σαρκικές σχέσεις» ή προβλέπουν άλλα εγκλήματα όπως είναι η «προσβολή της δημόσιας αιδούς» ή η « ανήθικη ικανοποίηση σεξουαλικών επιθυμιών»²⁷.

18. Μια διάταξη νόμου μπορεί να θεωρηθεί ότι ιδρύει *per se* δίωξη, όταν για παράδειγμα, εκφράζει κοινωνικούς ή πολιτισμικούς κανόνες που δεν είναι σύμφωνοι με τα διεθνή πρότυπα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Όμως, ο αιτών άσυλο πρέπει να αποδείξει ότι βάσιμα φοβάται τη δίωξη εξαιτίας της διάταξης νόμου. Η ποινικός κολασμός, βάσει διάταξης νόμου που δεν είναι *per se* εγγενώς διωκτικός ή διακριτικής φύσης, μπορεί να ισοδυναμεί με δίωξη, όταν εφαρμόζεται, για παράδειγμα, μόνο σε συγκεκριμένες ομάδες ή όταν εκτελείται αυθαίρετα ή παράνομα²⁸.

19. Είναι ιδιαίτερα προφανής²⁹ ο διωκτικός χαρακτήρας των αυστηρών ποινών που δεν ανταπο-

²⁵ Βλέπε *Toonen v. Australia*, CCPR/C/50/D/488/1992, 4 April 1994 (Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), παραγράφους 8.6-8.7, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48298b8d2.html>. Διαπιστώνοντας παραβίαση του άρθρου 17 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων η Επιτροπή σημείωσε ότι παρότι δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του προσφεύγοντα σύμφωνα με την ποινική νομοθεσία της Τασμανίας «η ποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας δεν του επέτρεπε να εκφράσει ελεύθερα τη σεξουαλικότητά του και να δημοσιεύσει τις απόψεις του για την αναθεώρηση της σχετικής νομοθεσίας επί σεξουαλικών θεμάτων» και έκρινε ότι «παρότι δεν είχαν εφαρμοστεί την τελευταία δεκαετία» οι σχετικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα συνιστούσαν επέμβαση στην ιδιωτική του ζωή. Βλέπε επίσης, την από 22.10.1981 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επί της υπόθεσης *Dudgeon v. United Kingdom*, Προσφυγή No. 7525/76, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47dfaf7d.html>.

²⁶ Βλέπε περαιτέρω την από 26.10.1988 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επί της υπόθεσης *Morris v. Ireland*, Προσφυγή No. 10581/83, παράγραφο 38: « Το Δικαστήριο εκτιμά, όπως και η Επιτροπή, ότι η επίδικη διαφορά δεν διαφέρει από την υπόθεση *Dudgeon* όσον αφορά στην προσβολή του δικαιώματος που προστατεύει το άρθρο 8 ... Οι επίδικες διατάξεις εφαρμόζονται στους ομοφυλόφιλους που επιδίδονται στις πράξεις που προαναφέρονται στην παράγραφο 33. Κυρίως, και ανεξάρτητα από τις ειδικότερες περιστάσεις της υπόθεσης, η εφαρμογή της νομοθεσίας εξαρτάται από τον Εισαγγελέα, που στο πλαίσιο της αξιολόγησης κάθε υπόθεσης δεν δεσμεύεται από προηγούμενη γενική δήλωση για την πολιτική του. Σε κάθε περίπτωση έναυσμα για την άσκηση της ποινικής δίωξης μπορεί να αποτελέσει η καταγγελία οιαδήποτε πολίτη. Είναι αλήθεια ότι, σε αντίθεση με τον κύριο *Dudgeon*, ο κύριος *Morris* δεν υποβλήθηκε σε αστυνομική έρευνα. Όμως, η διαπίστωση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Dudgeon* σύμφωνα με την οποία υπήρξε επέμβαση στο δικαίωμα του προσφεύγοντα για σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής δεν εξαρτήθηκε από αυτό το πρόσθετο στοιχείο. Σύμφωνα με την κρίση του Δικαστηρίου σε αυτήν την υπόθεση «η ισχύς της επίδικης νομοθεσίας συνιστά διαρκή επέμβαση στο δικαίωμα του προσφεύγοντα για σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής ... κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 8. Στις ειδικότερες περιστάσεις που επικαλείται ο προσφεύγων η ισχύς της νομοθεσίας αυτής πλήττει διαρκώς και άμεσα την ιδιωτική του ζωή. Επομένως, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, η επίδικη νομοθεσία πλήττει το δικαίωμα του κυρίου *Morris* για σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής, που εγγυάται το άρθρο 8 παρ. 1».

²⁷ Βλέπε για παράδειγμα, *RRT Case No. 071862642*, ανωτέρω υποσημείωση 24. Κρίθηκε ότι ο προσφεύγων είχε ανάγκη τη διεθνή προστασία παρότι δεν ίσχυε στη χώρα καταγωγής του νομική διάταξη που να ποινικοποιεί τις ομοφυλοφιλικές πράξεις.

²⁸ Βλέπε επίσης Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες Καθορισμού του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, ανωτέρω υποσημείωση 15, παραγράφους 57 και 59, Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Δίωξη λόγω Γένους, ανωτέρω υποσημείωση 2, παράγραφο 10, *UNHCR Advisory Opinion to the Tokyo Bar Association*, ανωτέρω υποσημείωση 8, παραγράφους 4, 10.

²⁹ Βλέπε επίσης, Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Δίωξη λόγω Γένους, ανωτέρω υποσημείωση 2, παράγραφο 12. Βλέπε επίσης, Αρχές της *Yogyakarta*, ανωτέρω υποσημείωση 4, το δικαίωμα στη ζωή (Αρχή 4): «Καθένας έχει δικαίωμα στη ζωή. Κανείς δεν μπορεί να στερείται τη ζωή του αυθαίρετα, ούτε για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού ούτε για λόγους ταυτότητας του γένους του. Σε κανέναν δεν

κρίνονται στα διεθνή πρότυπα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως η θανατική ποινή ή η σοβαρή σωματική τιμωρία, συμπεριλαμβανομένης της μαστίγωσης. Η διεθνής και η εθνική νομολογία επιβεβαιώνουν ότι δεν πρέπει να ποινικοποιείται³⁰ η ομοφυλοφιλική συμπεριφορά στην οποία συναινούν οι ενδιαφερόμενοι. Σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι ακόμη και η σχετικά επιεικής τιμωρία μπορεί να χαρακτηριστεί δυσανάλογη και διωκτικής φύσης. Η εστίαση στην αυστηρότητα της ποινής μπορεί να ενισχύσει την παρανόηση ότι είναι έγκλημα ο σεξουαλικός προσανατολισμός των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ³¹.

20. Κατ' εξαίρεση, μπορεί ο αιτών άσυλο να αποδείξει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης ακόμη και όταν δεν εφαρμόζεται η διάταξη νόμου που ποινικοποιεί το σεξουαλικό προσανατολισμό των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ στις περιπτώσεις όπου η ισχύς της νομοθετικής πρόβλεψης προκαλεί αφόρητες δυσκολίες. Παρόμοιες νομοθετικές διατάξεις, ακόμα και όταν δεν εφαρμόζονται συστηματικά, μπορεί να χρησιμοποιηθούν από τις αρχές για εκβιαστικούς σκοπούς ή να εφαρμόζονται ανεπίσημα, δηλαδή χωρίς να καταγράφονται οι διώξεις, όπως με αστυνομική βία ή με μη νόμιμους περιορισμούς της προσωπικής ελευθερίας³².

21. Καίριο στοιχείο για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι ο πραγματικός κίνδυνος βλάβης που διατρέχει ο αιτών εάν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του. Δίωξη μπορεί να διαπιστώνεται ακόμη και όταν δεν υπάρχουν πληροφορίες για τη χώρα προέλευσης που να αποδεικνύουν ότι πράγματι εφαρμόζεται η νομοθεσία που ποινικοποιεί την ομοφυλοφιλική συμπεριφορά. Τούτο μπορεί να συμβαίνει όταν ένα κράτος επιδιώκοντας να συγκαλύψει την τιμωρία των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ ασκεί σε βάρος τους ποινική δίωξη για τα εγκλήματα του βιασμού, της παιδικής παρενόχλησης ή για εγκλήματα περί ναρκωτικών. Το υψηλό μέτρο απόδειξης για τα εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένων των αυστηρών απαιτήσεων της απόδειξης, δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως ένδειξη ήσσονος πιθανότητας εφαρμογής της νομοθεσίας, αλλά να αξιολογείται στο συγκεκριμένο θρησκευτικό και κοινωνικό πλαίσιο. Ένδειξη της δίωξης που υφίστανται ή κινδυνεύουν να υποστούν οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ είναι το ισχυρό και / ή γενικευμένο κλίμα ομοφοβίας που επικρατεί στη χώρα καταγωγής τους (για παράδειγμα, η κυβέρνηση αποδοκιμάζει έντονα με σκληρή ρητορική τους ομοφυλόφιλους, οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ καταπιέζονται και επιτηρούνται από τις οικογένειες ή τους γείτονες τους ή τα μέσα μαζικής ενημέρωσης χρησιμοποιούν υποτιμητικά στερεότυπα όταν αναφέρονται σε αυτούς)³³.

μπορεί να επιβάλλεται η θανατική ποινή λόγω συναινετικής σεξουαλικής συμπεριφοράς μεταξύ προσώπων ικανών προς δικαιοπραξία ή λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας του γένους». Απαιτείται μεταξύ άλλων από τα κράτη να «καταργήσουν κάθε ποινική διάταξη που αποσκοπεί ή έχει ως αποτέλεσμα την απαγόρευση κάθε συναινετικής σεξουαλικής πράξης μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου ικανών προς δικαιοπραξία και έως την κατάργηση παρόμοιων διατάξεων να μην διατάσσουν τη θανατική ποινή σε βάρος προσώπων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής τους» (Αρχή 4 Α).

³⁰ Βλέπε για παράδειγμα *National Coalition for Gay and Lesbian Equality and Another v. Minister of Justice and Others*, ανωτέρω υποσημείωση 18. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το αδίκημα της σοδομίας ήταν αντίθετο με τις συνταγματικές διατάξεις που απαγόρευαν τη διακριτική μεταχείριση λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και σημείωσε ότι: «η συμπεριφορά που παρεκκλίνει από το δημόσια αποδεκτό κανόνα είναι συνήθως τιμωρητέα μόνον όταν είναι βίαια, ανέντιμη, προδοτική ή καθ' οιονδήποτε τρόπο πλήττει τη δημόσια ειρήνη ή προκαλεί βλάβη. Όμως, στην περίπτωση της αντρικής ομοφυλοφιλίας η παρέκκλιση τιμωρείται απλά και μόνον επειδή είναι παρέκκλιση. Καταστέλλεται λόγω του συμβολισμού της και όχι λόγω της αποδεδειγμένης βλάβης που προκαλεί» (παράγραφος 108).

³¹ Κάποιες έννομες τάξεις ενώ αποδέχονται ότι «δεν είναι εύκολη η διατύπωση» θεωρούν ότι η ποινικοποίηση της ομοφυλοφιλικής συμπεριφοράς είναι διωκτικής φύσης μόνον όταν «συνεπάγεται την επιβολή αυστηρών εν ισχύ ποινικών κυρώσεων». Βλέπε για παράδειγμα *Refugee Appeal No. 74665*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφος 103; *Refugee Appeal No. 76152*, ανωτέρω υποσημείωση 15, παράγραφος 34.

³² Βλέπε για παράδειγμα *Decision VA5-02751*, 16.2.2007 (Επιτροπή Προσφυγών του Καναδά), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48245a5f2.html>, *Refugee Appeal No. 76152*, ανωτέρω υποσημείωση 15, παράγραφος 50.

³³ Βλέπε για παράδειγμα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, [Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Μαρτίου 2008 σχετικά με την υπόθεση του Ιρανού πολίτη Σαγιέντ Μεχντί Καζεμί](#).

22. Σημειώνεται ότι οι ποινικές κυρώσεις για την ομοφυλοφιλική δραστηριότητα παρακωλύουν την πρόσβαση των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ στην κρατική προστασία. Για παράδειγμα, οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ, που εκτίθενται στη βία, μπορεί να διστάζουν να προσεγγίσουν την αστυνομία για προστασία φοβούμενοι μήπως θεωρηθούν δράστες αντί για θύματα. Επομένως, είναι βάσιμο το αίτημα ασύλου όταν ο ενδιαφερόμενος ισχυρίζεται ότι οι κρατικές αρχές παραβλέπουν ή ανέχονται επιβλαβείς πρακτικές ή πρακτικές διακριτικής μεταχείρισης που τον πλήττουν ή, ότι αδυνατούν να τον προστατεύσουν αποτελεσματικά από παρόμοιες βλαπτικές συμπεριφορές³⁴. Σημειώνεται ότι η νομοθεσία της χώρας ασύλου που ποινικοποιεί τις ομοφυλοφιλικές σχέσεις παρακωλύει την πρόσβαση του αιτούντα άσυλο στη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα ή λειτουργεί αποτρεπτικά προκειμένου για την έκφραση του σεξουαλικού προσανατολισμού του ως λεσβίας, ομοφυλόφιλου, αμφιφυλόφιλου ή τρανσέξουαλ στη διαδικασία καθορισμού των αναγκών του για διεθνή προστασία. Σε παρόμοιες περιπτώσεις μπορεί να είναι αναγκαίο να εμπλακεί άμεσα στην υπόθεση η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

ii. Ο φόβος μελλοντικών διώξεων

23. Οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ που αποκρύπτουν το σεξουαλικό προσανατολισμό τους στη χώρα καταγωγής μπορεί να μην έχουν βιώσει στο παρελθόν επιβλαβείς εμπειρίες διωκτικής φύσης. Ενδέχεται η συμπεριφορά τους να μην είναι προϊόν ελεύθερης επιλογής αλλά φόβου της επαπειλούμενης δίωξης. Όπως σημειώνει το Ανώτατο Δικαστήριο της Αυστραλίας: «Η διωκτική συμπεριφορά συνίσταται στην απειλή της σοβαρής βλάβης και στις συνέπειές της. Είναι πλημμελής η αξιολόγηση της υπόθεσης όταν παραλείπεται η διερεύνηση του λόγου της αλλαγής της συμπεριφοράς, εάν δηλαδή έχει επηρεαστεί από την απειλή της βλάβης»³⁵. Επιπλέον, οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ που έχουν εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής τους για λόγο διαφορετικό από αυτόν του σεξουαλικού προσανατολισμού τους και / ή «ομολογούν»³⁶ τη διαφορετικότητά τους μετά την άφιξη στη χώρα ασύλου, μπορεί να πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα όταν αποδεικνύουν βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο μελλοντικής δίωξης³⁷.

24. Κατά τα ισχύοντα για τα αιτήματα ασύλου όπου ο φόβος δίωξης οφείλεται στις πολιτικές πεποιθήσεις, ο αιτών άσυλο που επικαλείται φόβο δίωξης λόγω των σεξουαλικών του προτιμήσεων δεν υποχρεούται να αποδείξει ότι οι αρχές γνώριζαν γι' αυτές πριν εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του. Σε αυτές τις περιπτώσεις η βασιμότητα του φόβου δίωξης εξαρτάται από την αξιολόγηση των συνεπειών που έχει για τον ενδιαφερόμενο με το συγκεκριμένο σεξουαλικό προσανατολισμό η επιστροφή στη χώρα καταγωγής του³⁸. Επιπλέον, η έλλειψη προηγούμενης δίωξης λεσβίας, ομοφυλόφιλου, αμφιφυλόφιλου και τρανσέξουαλ λόγω της ομοφυλοφιλικής του συμπεριφοράς δεν κωλύει το χαρακτη-

³⁴ Βλέπε στη συνέχεια στο τμήμα Β iv του παρόντος εγγράφου: Όργανα δίωξης (στη σελίδα 14 του παρόντος εγγράφου). Βλέπε επίσης Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Δίωξη λόγω Γένους, ανωτέρω υποσημείωση 2, παράγραφος 17. Βλέπε επίσης την από 31.5.2006 Απόφαση *M. OI, No. 543182*, (Επιτροπή Προσφυγών της Γαλλίας) που έκρινε ότι παρότι καταργήθηκαν οι διατάξεις νόμου που ποινικοποιούν την ομοφυλοφιλική συμπεριφορά οι πολιτισμικοί κανόνες συνεχίζουν να οδηγούν σε δίωξη.

³⁵ *Appellant S395/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs; Appellant S396/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφος 43.

³⁶ Πρόκειται για τη διαδικασία με την οποία κάποιο πρόσωπο αναγνωρίζει και αποδέχεται τη σεξουαλική του ταυτότητα και την ταυτότητα του γένους του και αισθάνεται ικανό να ενημερώσει τους άλλους γι' αυτές.

³⁷ Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 15. «Η λέξη φόβος δεν αναφέρεται ... μόνο στα πρόσωπα που έχουν ήδη διωχθεί, αλλά και σ' εκείνα που επιδιώκουν να αποφύγουν μια κατάσταση που ενέχει κίνδυνο δίωξης» (παράγραφος 45).

³⁸ *Ibid.* Παράγραφος 83.

ρισμό του φόβου δίωξης ως βάσιμου³⁹.

iii. Αποφεύγοντας τις διώξεις

25. Το κράτος δεν μπορεί να αναμένει ούτε να απαιτεί από έναν πολίτη να αλλάξει ή να αποκρύπτει την ταυτότητά του για να αποφύγει τη δίωξη. Όπως επιβεβαιώνουν πολλές έννομες τάξεις, η δίωξη δεν παύει να είναι δίωξη επειδή οι διωχθέντες μπορούν να εξαλείψουν τη βλάβη αναλαμβάνοντας αποτρεπτικές πρωτοβουλίες⁴⁰. Όπως δεν μπορεί να απορριφθεί ένα αίτημα ασύλου όπου ο φόβος δίωξης οφείλεται στις πολιτικές πεποιθήσεις ή στην εθνικότητα επειδή ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να αποφύγει τη βλάβη που επικαλείται αλλάζοντας ή αποκρύπτοντας τις πεποιθήσεις του ή την ταυτότητά του, δεν πρέπει να απορρίπτονται για το λόγο αυτό τα αιτήματα ασύλου όπου ο φόβος δίωξης οφείλεται στο σεξουαλικό προσανατολισμό και στην ταυτότητα του γένους⁴¹. Όπως επισημαίνει το Συμβούλιο Μετανάστευσης και Προσφύγων του Καναδά:

«Πρέπει επιπλέον να ληφθεί υπόψη η ελευθερία της έκφρασης που ανακάλυψε ο αιτών άσυλο στον Καναδά και η επιθυμία του να ζησει «ελεύθερα» στη Σρι Λάνκα, όπως στον Καναδά [...]. Δεν λέμε στους αιτούντες ότι δικαιούνται να ασκούν το θρησκευτικό τους δικαίωμα αποκρύπτοντάς το. Ένα κρυμμένο δικαίωμα δεν είναι δικαίωμα»⁴².

26. Το ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί είναι εάν ο αιτών άσυλο εκφράζει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης και όχι εάν μπορούσε να ζησει στη χώρα καταγωγής του χωρίς δυσμενείς επιπτώσεις⁴³. Τούτο απαιτεί την αντικειμενική εξέταση της μεταχείρισης που επιφυλάσσεται στον αιτούντα άσυλο στην περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του. Επομένως, σε αυτό το πλαίσιο είναι αδιάφορο εάν η συμπεριφορά του αντιμετωπίζεται ως «εύλογη» ή «αναγκαία» λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού του. Δεν υποχρεούται να επιδεικνύει «διακριτική» συμπεριφορά ούτε να λαμβάνει μέτρα που αποτρέπουν τις διώξεις, όπως να ζει απομονωμένος ή να αποφεύγει τη δημιουργία και τη διατήρηση στενών προσωπικών σχέσεων. Περαιτέρω, η προϋπόθεση της διακριτικότητας σημαίνει ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός του προσώπου περιορίζεται στη σεξουαλική πράξη, παραβλέποντας το φάσμα των συμπεριφορών και των καθημερινών δραστηριοτήτων που επηρεάζονται από το σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα του γένους του ενδιαφερόμενου⁴⁴. Πρόκειται στην πραγματικότητα για προϋπόθεση που συνίσταται σε «όμοια υποχωρητική και συμβατική συ-

³⁹ *UNHCR Advisory Opinion to the Tokyo Bar Association*, ανωτέρω υποσημείωση 8, παράγραφος 12.

⁴⁰ Βλέπε για παράδειγμα, *Appellant S395/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs; Appellant S396/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφοι 34–60; *Refugee Appeal No. 74665*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφοι 114, 126–127; *Nasser Mustapha Karouni, Petitioner, v. Alberto Gonzales, Attorney General*, ανωτέρω υποσημείωση 6; *DW (Homosexual Men – Persecution – Sufficiency of Protection) Jamaica v. Secretary of State for the Home Department* CG [2005] UKAIT 00168, 28.11.2005 (UK AIT), παράγραφος 78, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/46836aa80.html>.

⁴¹ *Appellant S395/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs; Appellant S396/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφος 41: «Υπονομεύεται το αντικείμενο της Σύμβασης εάν τα συμβαλλόμενα κράτη απαιτούν από αυτούς να αλλάξουν τις πεποιθήσεις τους ή τις απόψεις τους ή να αποκρύψουν τη φυλή, την εθνικότητά τους ή τη συμμετοχή τους σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα πριν την παροχή προστασίας δυνάμει της Σύμβασης». Βλέπε επίσης, όσον αφορά στην απόκρυψη της εθνικότητας, *HYSI v. Secretary of State for the Home Department* [2005] EWCA Civ 711, 15.6.2005 (Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας), παράγραφοι 32–34, 37, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/43fc2eac24.html>.

⁴² Απόφαση VA5-02751, ανωτέρω υποσημείωση 32. Βλέπε επίσης, Απόφαση No. IV/IE06244/81, 26.4.1983 (Διοικητικό Δικαστήριο (Verwaltungsgericht) Wiesbaden, Γερμανία).

⁴³ Βλέπε για παράδειγμα, *MN (Findings on sexuality), Kenya v. Secretary of State for the Home Department* [2005] UK IAT 00021, 28.1.2005 (UK Immigration Appeal Tribunal (IAT)), παράγραφοι 21–23, 25, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47a7081cd.html>.

⁴⁴ Βλέπε *Appellant S395/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs; Appellant S396/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφοι 40–45; και *Wang v. Minister for Immigration & Multicultural Affairs* [2000] FCA 1599, 10.11.2000 (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο της Αυστραλίας), παράγραφοι 91, 99, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47dfb330.html>.

μπεριφορά, όμοια άρνηση ενός θεμελιώδους δικαιώματος του ανθρώπου, που ο φορέας της δίωξης επιδιώκει με κατασταλτική συμπεριφορά»⁴⁵. Όπως έκρινε η Επιτροπή Προσφυγών για το Καθεστώς του Πρόσφυγα της Νέας Ζηλανδίας:

Η κατανόηση της δύσκολης θέσης του «διωκόμενου», όπως είναι η σταθερή ή η συστηματική παραβίαση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που αποδεικνύει την ανυπαρξία της κρατικής προστασίας σημαίνει ότι ο ορισμός του πρόσφυγα δεν πρέπει να προσεγγίζεται από την οπτική γωνία της δυνατότητας του ενδιαφερόμενου να αποτρέψει τη δίωξη αλλά από την οπτική γωνία του επαπειλούμενου θεμελιώδους δικαιώματος του ανθρώπου και της συνεπαγόμενης βλάβης⁴⁶.

iv. Όργανα δίωξης

27. Η δίωξη μπορεί να διαπράττεται, είτε από (i) κρατικούς φορείς, για παράδειγμα, με την ποινικοποίηση των συναινετικών σεξουαλικών σχέσεων μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου, με τη σωματική ή σεξουαλική βία, ή ταπεινωτική μεταχείριση που επιφυλάσσουν οι αυτουργοί σε όσους υπάγονται στον άμεσο έλεγχο τους, ή από (ii) μη κρατικούς (ιδιωτικούς) φορείς. Επομένως, αποδεικνύεται ο ισχυρισμός του πρόσφυγα για φόβο δίωξης όταν το κράτος δεν επιθυμεί ή αδυνατεί να τον προστατεύσει από τις παραβιάσεις που διαπράττουν οι κρατικοί ή οι μη κρατικοί φορείς. Στις περιπτώσεις όπου η αδράνεια του κράτους μπορεί να χαρακτηριστεί διωκτική περιλαμβάνονται η παράλειψη της αστυνομίας να ανταποκριθεί σε αίτημα για παροχή βοήθειας και η άρνηση των αρχών να ερευνήσουν, να ασκήσουν δίωξη ή να επιβάλουν κυρώσεις σε πρόσωπα που προκαλούν βλάβη σε λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλους και τρανσέξουαλ. Μη κρατικοί φορείς δίωξης, μέλη της οικογένειας, γείτονες, ξένοι ή συνάδερφοι, μπορεί να συμμετέχουν σε πράξεις που συνιστούν δίωξη είτε άμεσα, συμπεριλαμβανομένων της σωματικής κακοποίησης και του εξαναγκασμού σε γάμο, είτε έμμεσα, προκαλώντας βλάβη στο θύμα, για παράδειγμα αναφέροντας στις αρχές τη συμπεριφορά του ή το σεξουαλικό του προσανατολισμό.

v. Ο αιτιώδης σύνδεσμος («λόγω»)

28. Όπως ισχύει και για τους άλλους τύπους ισχυρισμών ασύλου ο βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης πρέπει να οφείλεται σε έναν ή περισσότερους από τους πέντε λόγους που απαριθμεί ο ορισμός του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951. Ο λόγος της Σύμβασης πρέπει να είναι παράγοντας που συμβάλλει στη δίωξη χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί ότι είναι η άμεση ή η κύρια αιτία⁴⁷. Καθοριστικής σημασίας είναι οι λόγοι για τους οποίους ο αιτών άσυλο βιώνει δύσκολη κατάσταση και όχι οι προθέσεις του διώκτη-δράστη. Κρατικοί και μη κρατικοί φορείς δίωξης μπορεί να προκαλούν βλάβη στις λεσβίες, στους ομοφυλόφιλους, στους αμφιφυλόφιλους και στους τρανσέξουαλ αποσκοπώντας στη «θεραπεία» τους, για παράδειγμα, με ό,τι συνιστά στην πράξη ιατρική κακοποίηση ή με εξαναγκασμό σε γάμο. Στο πλαίσιο αυτό, «είναι σημαντικό να υπομνησθεί ότι από την ιστορική αναδρομή της υιοθέτησης της Σύμβασης του 1951 ουδόλως προκύπτει ότι αποτελεί καθοριστικό παράγοντα λαμβανόμενο υπόψη για τον ορισμό ή τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα το κίνητρο ή η πρόθεση του διώκτη»⁴⁸. Επομένως, δεν απαιτείται η εκδήλωση εχθρότητας, κακοήθειας ή

⁴⁵ Βλέπε *National Coalition for Gay and Lesbian Equality and Another v. Minister of Justice and Others*, ανωτέρω υποσημείωση 18, παράγραφος 130.

⁴⁶ *Refugee Appeal No. 74665*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφος 114.

⁴⁷ Βλέπε Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Δίωξη λόγω Γένους, ανωτέρω υποσημείωση 2, παράγραφο 20. Βλέπε επίσης Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Διεθνή Προστασία των Προσφύγων: [«Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α \(2\) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων»](#), 7.5.2002, παράγραφοι 20 έως 23. Βλέπε επίσης, *Refugee Appeal No. 74665*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφος 132.

⁴⁸ Βλέπε Σημείωμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Αιτήματα Ασύλου που

άλλης αντιπάθειας από το δράστη εφόσον ο αιτών άσυλο βιώνει την κακοποίηση ως βλάβη⁴⁹.

Γ. Λόγοι δίωξης κατά τη Σύμβαση

29. Οι λόγοι φόβου δίωξης που αναφέρει ο ορισμός του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951 δεν αλληλο-αποκλείονται, αντίθετα μπορεί να αλληλεπικαλύπτονται. Επομένως, η υπέρβαση των κοινωνικών ή θρησκευτικών κανόνων, ακόμη και με την έκφραση του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας, μπορεί να αναλυθεί με αναφορά στα πολιτικά φρονήματα, στη θρησκεία ή στη συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Τα κρατικά ή τα μη κρατικά όργανα δίωξης μπορεί να αποδίδουν ή να καταλογίζουν στον ενδιαφερόμενο τις απόψεις, τις πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα⁵⁰.

30. Για τους σκοπούς της Σύμβασης του 1951, ο όρος «πολιτικές πεποιθήσεις» πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά ώστε να περιλαμβάνει οποιαδήποτε γνώμη για οποιοδήποτε ζήτημα που αφορά στον κρατικό, κοινωνικό ή πολιτικό μηχανισμό. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει απόψεις για το σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα του γένους, ιδίως σε χώρες όπου ο σεξουαλικός προσανατολισμός (εκτός της ετεροφυλίας) θεωρείται αντίθετος με τον πυρήνα της πολιτικής της χώρας⁵¹.

31. Η θρησκεία μπορεί να είναι σχετικός λόγος φόβου δίωξης της Σύμβασης του 1951, όταν η στάση των θρησκευτικών αρχών έναντι των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ είναι εχθρική ή διακριτική ή όταν η σεξουαλική επιλογή των μελών των προαναφερόμενων ομάδων χαρακτηρίζεται προσβλητική για τις θρησκευτικές πεποιθήσεις της συγκεκριμένης κοινωνίας. Αποδεικνύεται η σχέση με το συγκεκριμένο λόγο φόβου δίωξης όταν ο αιτών άσυλο φοβάται τη δίωξη επειδή θεωρείται ότι με τη συμπεριφορά του προσβάλλει την ερμηνεία ειδικότερων θρησκευτικών πεποιθήσεων.

32. Αιτήματα ασύλου όπου οι ενδιαφερόμενοι επικαλούνται το σεξουαλικό προσανατολισμό συχνά εξετάζονται στο πλαίσιο του φόβου δίωξης λόγω «συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα»⁵². Πολλές έννομες τάξεις έχουν αναγνωρίσει ότι οι ομοφυλόφιλοι (άντρες και γυναίκες) αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα⁵³. Παρότι πιο σπάνια τα αιτήματα ασύλου των αμφιφυλόφιλων και

στηρίζονται στις αναγκαστικού χαρακτήρα πολιτικές ή νομοθεσία οικογενειακού προγραμματισμού, Αύγουστος 2005, παράγραφος 26 (βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4301a9184.html>).

⁴⁹ Βλέπε επίσης, *RRT Case No. 061020474* [2007] RRTA 25, 7.2.2007 (RRT of Australia), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47a707d82.html>; *Pitcherskaia v. Immigration and Naturalization Service*, No. 95-70887, 24.6.1997 (US Court of Appeals, Ninth Circuit), παράγραφος 20, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4152e0fb26.html>.

⁵⁰ *UNHCR Advisory Opinion to the Tokyo Bar Association*, ανωτέρω υποσημείωση 8, παράγραφος 5. Βλέπε επίσης *Kwasi Amanfi v. John Ashcroft, Attorney General of United States*, A01-4477 και 02-1541, 328 F.3d 719, 16.5.2003 (US Court of Appeals, Third Circuit), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47fdfb2c1a.html>, όπου το Δικαστήριο αναγνώρισε δίωξη λόγω της αποδιδόμενης συμμετοχής του αιτούντα άσυλο σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα (δηλαδή στην ομάδα των ομοφυλόφιλων) παρότι ο ενδιαφερόμενος δεν ήταν ομοφυλόφιλος. Βλέπε επίσης *DW (Homosexual Men – Persecution – Sufficiency of Protection) Jamaica*, ανωτέρω υποσημείωση 40, παράγραφος 71.

⁵¹ Βλέπε περαιτέρω *UNHCR Advisory Opinion to the Tokyo Bar Association*, ανωτέρω υποσημείωση 8, παράγραφος 6.

⁵² Βλέπε άρθρο [10 \(1\) \(δ\) της Οδηγίας 2004/83/ΕΚ](#) του Συμβουλίου της 29.4.2004 «Για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους».

⁵³ Βλέπε για παράδειγμα, *Matter of Toboso-Alfonso*, 20 I& N. Dec 819, 12 March 1990 (US Board of Immigration Appeals), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b6b84.html>; Η υπόθεση θεωρείται «προηγούμενο για όλες τις υποθέσεις που αφορούν σ' αυτό το θέμα ή σ' αυτά τα θέματα», *Attorney General's Order No. 1895-94*, 19.6.1994. *Canada (Attorney General) v. Ward*, ανωτέρω υποσημείωση 12; *Re GJ, Refugee Appeal No. 1312/93*, 30 August 1995 (New Zealand RSAA), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b6938.html>; *Islam v. Secretary of State for the Home Department*; *R v. Immigration Appeal Tribunal and Another, Ex Parte Shah*, ανωτέρω υποσημείωση 12; *Singh v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs* [2001] FCA 1653, 27.11.2001 (Federal Court of Australia), available at <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47fdfb33d.html>; *HS (Homosexuals: Minors, Risk on Return) Iran*, ανωτέρω

των τρανσέξουαλ, παρόμοιες ομάδες μπορεί επίσης να συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα⁵⁴. Περαιτέρω, είναι πλέον αποδεκτό ότι σεξουαλικός προσανατολισμός μπορεί να θεωρηθεί είτε ως εγγενές και αμετάβλητο χαρακτηριστικό ή ως χαρακτηριστικό τόσο θεμελιώδες για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ώστε δεν μπορεί να εξαναγκαστεί ο ενδιαφερόμενος να το απαρνηθεί⁵⁵. Ο εξαναγκασμός ενός προσώπου να αποκρύψει το σεξουαλικό του προσανατολισμό και επομένως να απαρνηθεί τα σχετικά χαρακτηριστικά αντιβαίνει στην έννοια της «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» ως λόγου υπαγωγής στο προστατευτικό καθεστώς της Σύμβασης του 1951⁵⁶.

Δ. Δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής

33. Η ομοφοβία, που εκφράζεται είτε με τη νομοθεσία είτε με τη στάση και τη συμπεριφορά των ανθρώπων, συχνά επικρατεί σε όλη τη χώρα και δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένες περιοχές. Επομένως, η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής δεν έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις των αιτούντων άσυλο που επικαλούνται ως λόγο φόβου δίωξης το σεξουαλικό τους προσανατολισμό και την ταυτότητα του γένους τους. Οιαδήποτε προτεινόμενη περιοχή μετεγκατάστασης θα πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά και η λύση της μετεγκατάστασης να είναι για τον ενδιαφερόμενο «εύλογη» και ταυτόχρονα «εφικτή»⁵⁷. Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής δεν μπορεί να εξεταστεί όταν φορέας της δίωξης είναι το κράτος, εκτός εάν η εξουσία του περιορίζεται σε συγκεκριμένα τμήματα της χώρας. Υπό κανονικές συνθήκες, είναι κατ' αρχήν εφαρμοστέος και στην προτεινόμενη περιοχή μετεγκατάστασης ο νόμος γενικής εφαρμογής, όπως ο Ποινικός Κώδικας, που τιμωρεί την ομοφυλοφιλική συμπεριφορά και ισχύει στην περιοχή όπου διαπράττεται η δίωξη.

34. Όταν φορέας της δίωξης είναι μη κρατικός μπορεί συχνά να θεωρηθεί ότι το κράτος που αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να προστατεύσει τον αιτούντα άσυλο σε ένα τμήμα της χώρας, αδυνατεί ή δεν επιθυμεί εξίσου να τον προστατεύσει σε άλλο⁵⁸. Στην περιοχή της μετεγκατάστασης εντός της

υποσημείωση 14, παράγραφος 146.

⁵⁴ Βλέπε Απόφαση *Ourbih No. 269875*, 15.5.1998 (CRR, Γαλλία), που έκρινε ότι οι τρανσέξουαλ μπορεί να αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Τη θέση αυτήν επιβεβαίωσε η απόφαση *M. MB, No. 496775*, 15.2.2004 (CRR, Γαλλία). Βλέπε επίσης, *Geovanni Hernandez-Montiel v. Immigration and Naturalization Service*, 225 F.3d 1084 (9th Cir. 2000), 24.8.2000 (US Court of Appeals, Ninth Circuit), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ba9c119.html>, όπου το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι «ομοφυλόφιλοι με γυναικεία σεξουαλική ταυτότητα» αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

⁵⁵ Βλέπε, Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Συμμετοχή σε Ιδιαίτερη Κοινωνική Ομάδα, ανωτέρω υποσημείωση 2, παράγραφος 6. Βλέπε επίσης, *Geovanni Hernandez-Montiel v. Immigration and Naturalization Service*, ανωτέρω υποσημείωση 54 όπου το Δικαστήριο σημείωσε ότι «η σεξουαλική ταυτότητα [των ομοφυλόφιλων] είναι τόσο θεμελιώδης για την ανθρώπινη ταυτότητά τους ώστε δεν μπορεί να απαιτηθεί από αυτούς να την απαρνηθούν» (σελίδα 10483). Βλέπε επίσης, *Refugee Appeal No. 74665*, ανωτέρω υποσημείωση 6. Η Αρχή αναγνώρισε ότι είναι «ευρεία η συναίνεση για τα χαρακτηριστικά στα οποία αναφέρονται και οι πέντε λόγοι φόβου δίωξης της Σύμβασης: πρόκειται για χαρακτηριστικά είτε υπεράνω της δύναμης του ενδιαφερόμενου να τα αλλάξει ή τόσο θεμελιώδη για την ατομική ταυτότητα ή συνείδησή του ώστε δεν μπορεί να απαιτηθεί από αυτόν να τα απαρνηθεί» (παράγραφος 81).

⁵⁶ Βλέπε, *Refugee Appeal No. 74665*, ανωτέρω υποσημείωση 6. Η Αρχή αναγνώρισε ότι είναι « ευρεία η συναίνεση για τα χαρακτηριστικά στα οποία αναφέρονται και οι πέντε λόγοι φόβου δίωξης της Σύμβασης: πρόκειται για χαρακτηριστικά είτε υπεράνω της δύναμης του ενδιαφερόμενου να τα αλλάξει ή τόσο θεμελιώδη για την ατομική ταυτότητα ή συνείδησή του ώστε δεν μπορεί να απαιτηθεί από αυτόν να τα απαρνηθεί » (παράγραφος 81). Βλέπε επίσης, το κεφάλαιο Β (iii) του παρόντος εγγράφου «Αποφεύγοντας τις διώξεις», ανωτέρω παραγράφους 25 έως 26.

⁵⁷ Βλέπε τις [Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη «Δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α \(2\) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 23.7.2003, παράγραφος 7. Βλέπε επίσης για παράδειγμα, *RRT Case No. 061020474*, ανωτέρω υποσημείωση 49, όπου σημειώνεται ότι «η κατάσταση εκτός της πρωτεύουσας είναι πιθανό να είναι δυσμενέστερη γι' αυτήν».

⁵⁸ Απόφαση *VAO-01624 & VAO-01625*, 8.3.2001 (IRB of Canada), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48246f092.html>, με την οποία κρίθηκε: « Ο πρώην σύζυγος της προσφεύγουσας και τα όργανά του θα τις αναζητούν [την προσφεύγουσα και τη σύντροφό της] παντού επειδή [ο πρώην σύζυγος] δεν ανέχεται η μητέρα του παιδιού

χώρας καταγωγής τους δεν μπορεί να αναμένεται από τους αιτούντες άσυλο να καταστέλλουν το σεξουαλικό τους προσανατολισμό ή την ταυτότητα του γένους τους ή να εξαρτώνται από την ανωνυμία για να αποφύγουν το φορέα της δίωξης. Ενώ σε μερικές περιπτώσεις μια μεγάλη πόλη ή η πρωτεύουσα της χώρας καταγωγής μπορεί να είναι πιο ανεκτικό και ανώνυμο περιβάλλον η περιοχή της μετεγκατάστασης πρέπει να πληροί προϋποθέσεις που δεν την καθιστούν μόνον «ασφαλές καταφύγιο». Επίσης ο αιτών άσυλο θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε ένα ελάχιστο επίπεδο δυνατότητας άσκησης πολιτικών, ατομικών και κοινωνικο-οικονομικών δικαιωμάτων⁵⁹. Επομένως, απαιτείται να του παρέχεται πρόσβαση σε πραγματική και ουσιαστική κρατική προστασία. Η λειτουργία μη κυβερνητικών οργανώσεων για την υποστήριξη των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ δεν εγγυάται την προστασία από τη δίωξη.

Ε. Βάρος της απόδειξης και αξιοπιστία (αξιολόγηση) ⁶⁰

35. Ο αυτο-προσδιορισμός του αιτούντα άσυλο ως λεσβίας, ομοφυλόφιλου, αμφιφυλόφιλου, τρανσέξουαλ πρέπει να θεωρείται ένδειξη για το σεξουαλικό του προσανατολισμό. Ενώ κάποιος αιτούντες άσυλο μπορεί να είναι σε θέση να τεκμηριώσουν το σεξουαλικό τους προσανατολισμό, για παράδειγμα με μάρτυρες, φωτογραφίες ή άλλα αποδεικτικά έγγραφα, δεν απαιτείται να προσκομίσουν στοιχεία για τις δραστηριότητές τους στη χώρα καταγωγής προκειμένου να αποδείξουν τη διαφορετικότητα του σεξουαλικού τους προσανατολισμού ή της ταυτότητας του γένους τους. Ο κριτής του αιτήματος ασύλου οφείλει να βασιστεί στις μαρτυρίες του αιτούντα άσυλο όταν αυτός αδυνατεί να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία για το σεξουαλικό του προσανατολισμό και / ή δεν είναι επαρκείς οι σχετικές πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής του. Όπως σημειώνεται στο Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων «αν η αφήγηση του αιτούντος φαίνεται αξιόπιστη, η περίπτωση του πρέπει, εκτός αν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για το αντίθετο, να τύχει του ευεργετήματος της αμφιβολίας»⁶¹. Στο ίδιο πνεύμα, το Δικαστήριο Ασύλου και Μετανάστευσης του Ηνωμένου Βασιλείου απεφάνθη: «είναι οι πλήρεις και συνεκτικές λεπτομέρειες και η βάσιμη αναφορά σε μικρά σημεία, που είναι αδύνατον να παρατηρήσει ή να αφηγηθεί κάποιος που δεν έχει τις εμπειρίες που περιέγραψε [ο προσφεύγων]»⁶².

36. Κατά την αξιολόγηση των ισχυρισμών των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ πρέπει να αποφεύγονται οι στερεότυπες εικόνες που έχουν δημιουργηθεί για τα πρόσωπα που υπάγονται σε αυτές τις ομάδες. Για παράδειγμα, δεν θα πρέπει να αναμένονται από έναν άντρα ομοφυλόφιλο «εξόφθαλμοι» ή γυναικείοι τρόποι ούτε από μια λεσβία αρρενωπή ή «αντρογυναικεία» εμφάνιση. Ομοίως, ένα πρόσωπο δεν πρέπει να θεωρείται αυτόματα ετεροφυλοφιλικό απλώς επειδή είναι ή υπήρξε παντρεμένο ή έχει παιδιά ή ντύνεται σύμφωνα με τους ισχύοντες

του να συζεί οπουδήποτε με μια λεσβία» (παράγραφος 6). Βλέπε επίσης Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Δυνατότητα Εγκατάστασης σε Άλλη Περιοχή της Χώρας Καταγωγής, ανωτέρω υποσημείωση 57, παράγραφος 15.

⁵⁹ Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Δυνατότητα Εγκατάστασης σε Άλλη Περιοχή της Χώρας Καταγωγής, ανωτέρω υποσημείωση 57, παράγραφος 19. Βλέπε επίσης Απόφαση MA6-01580, 12.1.2007 (IRB of Canada), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/482457202.html>, με την οποία κρίθηκε ότι «στην υπό κρίση υπόθεση ο προσφεύγων δεν ζει σε επαρχιακή πόλη αλλά [...] στην πιο ανεκτική πόλη της χώρας σύμφωνα με τα αποδεικτικά στοιχεία [...] η ομοφοβία είναι παντού και παρότι έχουν υιοθετηθεί θετικά μέτρα, αυτά είναι [...] αναποτελεσματικά» (σελίδες 4 και 5).

⁶⁰ Το Κεφάλαιο αυτό πρέπει να συνδυαστεί με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Δίωξη λόγω Γένους, ανωτέρω υποσημείωση 2, Κεφάλαιο III: Ζητήματα Διαδικασίας.

⁶¹ Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες για τον Καθορισμό του Καθεστώτος των Προσφύγων, ανωτέρω υποσημείωση 15, παράγραφος 196. Βλέπε επίσης *Nasser Mustapha Karouni, Petitioner, v. Alberto Gonzales, Attorney General, Respondent*, ανωτέρω υποσημείωση 6, παράγραφος 7: «Εφόσον είναι αξιόπιστη, η μαρτυρία του προσφεύγοντα πληροί το μέτρο της απόδειξης και δεν απαιτείται να επιβεβαιωθεί».

⁶² *HS (Homosexuals: Minors, Risk on Return) Iran*, ανωτέρω υποσημείωση 14, παράγραφος 128.

κοινωνικούς κανόνες. Για την ακριβέστερη αξιολόγηση της αξιοπιστίας του αιτούντα άσυλο προσφύγες είναι οι ερωτήσεις για τις απόψεις και την εμπειρία της σεξουαλικής του ταυτότητας και όχι η λεπτομερής ανάκριση για τις σεξουαλικές πράξεις.

37. Έχει ιδιαίτερη σημασία η ευαισθητοποίηση και η κατάρτιση όσων διεξάγουν τις συνεντεύξεις για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα για τα ειδικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ. Τούτο ισχύει και για τους διερμηνείς που παρίστανται στη συνέντευξη. Η ευαισθητοποίηση των αρμόδιων για τη διεξαγωγή της συνέντευξης μπορεί να επιτευχθεί με σύντομες στοχευμένες εκπαιδευτικές συνεδρίες, με την ένταξη των θεμάτων του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας του φύλου στην εκπαίδευση του νέου και στην κατάρτιση του υπάρχοντος προσωπικού, με την ενημέρωση για ιστοσελίδες που αναφέρονται ειδικότερα στις λεσβίες, στους ομοφυλόφιλους, στους αμφιφυλόφιλους και στους τρανσέξουαλ καθώς και με την ανάπτυξη οδηγιών για τις κατάλληλες τεχνικές συνέντευξης και εξέτασης που θα πρέπει να εφαρμόζονται στα διάφορα στάδια της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα.

38. Δεν πρέπει να θεωρείται ότι δεν είναι λεσβία, ομοφυλόφιλος, αμφιφυλόφιλος ή τρανσέξουαλ ο αιτών άσυλο που δεν επικαλείται κάποια σημαντική σχέση στη χώρα καταγωγής του ή στη χώρα ασύλου. Όπως προαναφέρεται στις παραγράφους 23-26⁶³ τούτο μπορεί να αποτελεί ένδειξη για τις προσπάθειες που κατέβαλε για να αποφύγει τη βλάβη που συνεπάγεται η διαφορετικότητα του σεξουαλικού προσανατολισμού του. Επίσης, συχνά ο αιτών άσυλο δεν γνωρίζει ότι ο σεξουαλικός του προσανατολισμός μπορεί να αποτελέσει βάση για το καθεστώς του πρόσφυγα ή είναι απρόθυμος να μιλήσει για πτυχές της προσωπικής του ζωής, ιδίως εάν ο σεξουαλικός του προσανατολισμός ήταν αιτία της ντροπής ή ταμπού στη χώρα καταγωγής του. Έτσι, μπορεί αρχικά να νοιώθει ανασφάλεια και επομένως να μην αναφερθεί ελεύθερα σ' αυτό το θέμα ή να μην αφηγηθεί με ακρίβεια και λεπτομέρειες την προσωπική του ιστορία. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προβάλει αξιόπιστους ισχυρισμούς ακόμη και όταν το αρχικό αίτημα ασύλου περιέχει ψευδείς δηλώσεις ή όταν η αίτηση για παροχή διεθνούς προστασίας κατατέθηκε μετά την πάροδο χρόνου από την άφιξή του στη χώρα ασύλου⁶⁴.

ΣΤ. «Επί τόπου» πρόσφυγες

39. Το αίτημα για την αναγνώριση της ανάγκης παροχής «επί τόπου» διεθνούς προστασίας μπορεί να προκύψει ως συνέπεια γεγονότων που σημειώθηκαν στη χώρα καταγωγής του ενδιαφερόμενου μετά την αναχώρησή του ή ως συνέπεια των δραστηριοτήτων που ανέπτυξε αφότου αναχώρησε από τη χώρα καταγωγής του⁶⁵. Τούτο μπορεί να συμβεί όταν ο αιτών άσυλο «εκδηλώνει» τον ειδικότερο σεξουαλικό του προσανατολισμό μετά την άφιξη στη χώρα ασύλου και / ή όταν δημοσιοποιεί μετά την άφιξη στη χώρα ασύλου το ειδικότερο καθεστώς του ή τις απόψεις του για το σεξουαλικό του προσανατολισμό, για παράδειγμα με τη συμμετοχή του σε ενημερωτικές / υποστηρικτικές εκστρατείες, διαδηλώσεις και άλλες δράσεις των υποστηρικτών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπέρ των λεσβίων,

⁶³ Βλέπε τα κεφάλαια (ii) Ο φόβος μελλοντικών διώξεων και (iii) Αποφεύγοντας τις διώξεις στις σελίδες 12 έως 14 του παρόντος εγγράφου.

⁶⁴ Βλέπε Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες για τον Καθορισμό του Καθεστώτος των Προσφύγων, ανωτέρω υποσημείωση 15, παράγραφος 198. Βλέπε επίσης, *Refugee Appeal No. 74665*, ανωτέρω υποσημείωση 6. «Η προσωπική ιστορία» του προσφεύγοντα ήταν πρόφαση για να συγκαλύψει ό,τι πίστευε ότι δεν θα αποκαλυπτόταν, κυρίως το σεξουαλικό προσανατολισμό του. [...] Η παραπλανημένη εμμονή του στους αρχικούς ψευδείς ισχυρισμούς του δεν αποκλείει τη διαπίστωση ότι είναι κατά τα άλλα αξιόπιστος μάρτυρας» (παράγραφος 22).

⁶⁵ Βλέπε Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες για τον Καθορισμό του Καθεστώτος των Προσφύγων, ανωτέρω υποσημείωση 15, παράγραφοι 94-96. Βλέπε επίσης, *Refugee Appeal No. 75576*, 21.12.2006 (New Zealand RSAA), παράγραφος 78, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/477cfbc8d.html>, για την κατάσταση των ομοφυλόφιλων στο Ιράν και την αλλαγή των συνθηκών.

των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ⁶⁶. Στις περιπτώσεις αυτές, μπορεί να ανακύψουν ειδικότερα ζητήματα αξιοπιστίας οπότε είναι αναγκαία η ενδελεχής εξέταση των περιστάσεων και της αυθεντικότητας του σεξουαλικού προσανατολισμού του αιτούντα άσυλο.

40. Εκφράζει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης στην περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του ή έχει ανάγκη τη διεθνή προστασία για άλλους λόγους ακόμη και ο αιτών άσυλο που προβάλλει δημόσια το σεξουαλικό του προσανατολισμό και την ταυτότητα του γένους του με «ιδιοτελή» δράση⁶⁷. Επομένως επιβάλλεται να διερευνηθεί εάν υπέπεσαν στην προσοχή των αρχών της χώρας καταγωγής του ο σεξουαλικός προσανατολισμός/η ταυτότητα του γένους του ενδιαφερόμενου και να αξιολογηθεί ο επακόλουθος κίνδυνος δίωξης⁶⁸. Είναι αναγκαία η προσεκτική αξιολόγηση όλων των περιστάσεων, συμπεριλαμβανομένων του επιπέδου της «ιδιοτελούς» δράσης, της φύσης της επαπειλούμενης βλάβης και του επιπέδου του κινδύνου που διατρέχει ο αιτών άσυλο⁶⁹.

III. Συμπέρασμα

41. Οι διεθνείς και εθνικές εξελίξεις της νομολογίας σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού αναδεικνύουν με σαφήνεια ότι οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι και οι τρανσέξουαλ μπορεί να αναγνωρίζονται ως «ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα» και, επομένως δικαιούνται να απολαμβάνουν την παρεχόμενη δυνάμει της Σύμβασης του 1951 προστασία. Ωστόσο, αυτές οι εξελίξεις αναδεικνύουν επίσης ότι η κακοποίηση των προσώπων λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού και της ταυτότητας του γένους εξακολουθεί να θεωρείται άκρως προσωπική ή συγκαλυμμένη μορφή δίωξης. Έτσι, περιστασιακά οι κριτές των αιτημάτων ασύλου έχουν αντιμετωπίσει περιπτώσεις αιτούντων άσυλο που επειδή υπάγονται σε μια από τις προαναφερόμενες ομάδες αποκρύπτουν το σεξουαλικό τους προσανατολισμό για να αποφύγουν τις διώξεις ενώ παρόμοιες προσδοκίες δεν ισχύουν στον ίδιο βαθμό στις περιπτώσεις όπου ο φόβος δίωξης οφείλεται στις πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις. Επομένως, είναι ουσιαστικής σημασίας να διέπεται από ευαισθησία η αξιολόγηση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό και / ή στην ταυτότητα του γένους και να διεξάγεται η συνέντευξη για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα με τον προσήκοντα τρόπο από αξιωματούχους ειδικά καταρτισμένους σε αυτά τα ζητήματα. Δεδομένων των δυσκολιών της απόδειξης των ισχυρισμών που αφορούν στο σεξουαλικό προσανατολισμό, η αξιολόγηση τους συχνά στηρίζεται στην αξιοπιστία του αιτούντος. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι κριτές θα πρέπει να αναγνωρίζουν στον αιτούντα άσυλο το ευεργέτημα της αμφιβολίας.

⁶⁶ Βλέπε περαιτέρω, *UNHCR Advisory Opinion to the Tokyo Bar Association*, ανωτέρω υποσημείωση 8, παράγραφος 12.

⁶⁷ Βλέπε κατ' αναλογία [Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη Θρησκεία ως λόγο φόβου δίωξης στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 1 Α \(2\) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 28.4.2004, παράγραφος, *Refugee Appeal No. 75139*, 18.11.2004 (New Zealand RSAA), παράγραφοι 8, 35, σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/467908082.html>.

⁶⁸ Βλέπε, *Regeringsbeslut 11:6*, Document No. 1926, 28 May 1998 (Σουηδική Κυβέρνηση, Υπουργείο Εξωτερικών (Regeringen, Utrikesdepartementet)), όπου κρίθηκε ότι με την ευρεία δημοσιότητα της υπόθεσης του αιτούντα άσυλο στη Σουηδία και στο εξωτερικό και την εμπλοκή διαφόρων οργανώσεων δεν μπορεί να αποκλειστεί ο κίνδυνος προσέλευσης του ειδικότερου ενδιαφέροντος των ιρανικών αρχών.

⁶⁹ Για νομολογία για τους «επί τόπου» πρόσφυγες βλέπε για παράδειγμα *Danian v. Secretary of State for the Home Department*, CO/30274/97, 9.6.1998 (UK IAT), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b6b92c.html>; και *Ghasemian v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)* [2003] FCJ No. 1591; 2003 FC 1266, 30.10.2003 (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο του Καναδά), σε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/412f420b4.html>.